

juha järä <juhajara@gmail.com> aika 24.06.2013 11:40:45

Vastaanottaja: oikeusministerio@om.fi,
Kopio:
Aihe: Lausuntomme Follo-sovitteluhankkeesta/Isät lasten asialla ry

Hyvät oikeusministeriön Follo-hankkeen työryhmän jäsenet sekä muut asiaan osaiset,

Yhdistyksemme pitää harmillisena sitä ettei yhdistystämme jonka kokemusasiantuntijamäärä on merkittävä tässäkin asiassa, ole haluttu oikeusministeriön taholta virallisesti kuulla tai edes tiedottaa mahdollisuudesta antaa lausunto. Tässä kuitenkin äärettömän nopealla aikataululla tehty yhdistyksemme lausuntomme Follo-sovittelumallista ,

1) Ongelma on, että oikeus ei ole osannut etukäteen arvioida, keille sovittelu sopii ja kelle ei (raportin s. 99). Kovissa huoltoriitatilanteissa vahvempi osapuoli voi tällöin tietoisesti käyttää sovittelua pitkittämään lapsen vallitsevaa olosuhdetta ja sementoimaan näin sen hetkistä tilannetta. Sovittelu pitäisi olla jo ennen ensimmäistäkään oikeusprosessia koska jäsenkokemustemme valossa Folloon lähdetään vasta sitten kun lapsen olosuhteet ovat jo vakiintuneet vieraannuttavan vanhemman luo - koska vakiintuneita olosuhteita pidetään lapsen edun kannalta tärkeimpänä. Tästä emme ole samaa mieltä kuten eivät myöskään ole vieraannuttamista tuntevat lastenpsykologian asiantuntijat.

Tämänkaltainen toiminta ja asioiden hoitojärjestys ei ole omiaan takaamaan aitoa ja rehtiä sovitteluasetelmaa ja sen lopputulosta.

2) Sovittelu kasvattaa osapuolten oikeudenkäyntikuluja, mikäli se epäonnistuu (raportin s. 117). Tällöin muutenkin lankeavien oikeudenkäyntikulujen päälle tulevat vielä asianajajien korvaukset sovitteluun osallistumisesta. Korvaukset voivat aiheuttaa sen ettei sovittelua voida jatkaa tarpeeksi kauan vaan suostutaan toisen osapuolen "ota tai jätä"- tarjoukseen. Siihen monet lapsestaan erkautetut vanhemmat ovat sitten pakotettuja että saavat edes minimaalisen yhteyden lapsiinsa. Tämä ei ole lapsen etu.

3) Valta asioissa on pitkälti vanhemmalla, jonka luona lapsi asuu. Monesti sanotaan, että "lapsen tahto on äidin taskussa". Sovittelutilanteet eivät ole siksi tasaveroisia sovittelutilanteita, eikä sovittelun toimivuutta tulisi siksi arvioida yksin vahvistettujen sovintojen osuudella tai muulla vastaavalla kriteerillä. Moni isä tyytynee olosuhteiden ja oikeudenkäyntikustannusten pakottamana ratkaisuun, joka ei ole lapsen edun mukainen. Sovittelutulosten sisällöt tulisi selvittää.

4) Loppuraportissa ei ole tietoa, kuinka pitäviä ja toimivia sovitteluratkaisut ovat. Wallersteinin ym:iden (2000, 206-207) mukaan sovittelulla on lyhyellä aikavälillä suotuisia vaikutuksia mutta sovittelu ei kuitenkaan edesauta erolasten vointia pitkällä aikavälillä. Sovittelutulosten toimivuutta tulisi seurata ennen kuin sovittelun toimivuutta voidaan aidosti arvioida.

Viite: Wallerstein, Judith S., Julia M. Lewis ja Sandra Blakeslee (2000) The unexpected legacy of divorce. A 25 year landmark study. Hyperion. New York.

5. Suomen Follo-sovittelusta pitäisi tehdä laaja ja riippumaton vertailututkimus erilaisiin maailmalla tehtäviin, luetun perusteella paljon Suomen Follo-sovittelua tehokkaampiin ja laadukkaampiin sovitteluihin (mm. alla kohdassa B kerrottuihin vertailuihin)

6. Follo-sovittelussa on huomattava sen puolesta puhuvien tahojen oma etu: se antaa varoja sekä työtä sitä kehittäville ja toteuttaville sekä kehuville tahoille.

7. Follo-sovitteluhanketta on käytetty perusteina jopa 27/2012 ja 28/2012 vastaan. Yhdistyksemme pitää lasten edun kannalta huolestuttavana sitä että oikeusministeriö näkee vieraannuttamiseen tehottoman sovittelun ratkaisevan vieraannuttamisesta (ja sen taustatekijöistä) johtuvia huoltajuusriitoja - ja siten uskovan että heikkotehoinen jälkilääke auttaa enemmän kuin tehokas ja ennaltaehkäisevä eli uudistusten tarpeessa oleva lapsen huolto- ja tapaamisoikeuslainsäädäntö sekä rikoslainsäädäntö.

8. Follo-työryhmän puheenjohtajan Anna-Kaisa Aaltosen omat ristiriitaiset toimet huoltajuusasioiden taustavaikuttajana maassamme ja useissa huoltajuusoikeudenkäynneissä on omiaan lisäämään epäluottamusta hankkeeseen.

Lisänäkökulmia:

A. Yhdistyksemme ei usko että pitkittyneissä huoltajuusriidoissa joissa toisella vanhemmalla on vieraannuttamistavoite ja/tai hän on persoonallisuushäiriöinen, voi mikään vapaaehtoinen sovittelu tuottaa pysyviä tuloksia. Sopimuksen saaminen ei sitä ole koska tähänkin sopitteluun on tultu yleensä juuri jo voimassa olevien sopimusten tai päätösten toimimattomuuden takia - joita lähivanhempi ei noudata.

B. Maailmalla on myös paljon tehokkaampia sovittelumalleja, joten hämmästelemme miksei oikeusministeriö halua ottaa niistä mallia. Mm. Saksan Cochemin kaupungissa sekä Yhdysvaltain Wisconsinin osavaltiossa on toimineet jo pitkään sovittelut, joissa on paljon sellaisia kaivattavia elementtejä joita Suomen Follosta puuttuu. Niistä tulisi ottaa mallia jos halutaan saada aidosti pysyviä ja laadukkaita tuloksia.

C. Jäsenistömme Follokokemukset ovat huonoja. Jäsenistössämme on useita jotka ovat osallistuneet Folloon. Kokemuksia mm. painostuksesta "sopimukseen", sen jälkeisiä tapaamisenestoja yms. Näistä voidaan tarvittaessa raportoida tarkemmin.

D. Kohdassa a. mainitussa tutkimukseen perustuvassa tosiasiallisuudessa että vieraannuttamistapauksissa ns. vieraannuttajista suuri osa on persoonallisuushäiriöisiä ja että vain 53%:ssa päästään sovintoon seuraa kaksi ongelmaa:

1. Follo-sovitteluhankkeessa ei riitä psykologinen ammattitaito (esim. Wisconsinin sovittelua ammattilaiset ovat paljon koulutetumpia ja kokeneempia kuin Follosovittelijat) ja resurssit tunnistamaan persoonallisuushäiriöistä käytöstä ja sen aiheuttamia haittoja sovittelun tavoitteelle. Eli persoonallisuushäiriöinen lähivanhempi "pelaa aikaa" päästäkseen kuitenkin lopulta vieraannuttamistavoitteen täyttymykseen. Sopimuksen syntyminen EI takaa sen noudattamista.

2. 53%:n eli saavutettujen sopimuksen toteuttamisesta ei ole vielä kunnollista seuranta ja toisaalta 47% ei siis päästä sopimukseen: näitä syitä pitäisi tutkia tarkemmin.

Yhdistyksemme kotisivuilla on linkki mainittuun (Wisconsinin)

paljon tehokkaampaan sovitteluun (Sosiaalitieto s. 19):

<http://huoltaja--saatio-fi-bin.directo.fi/@Bin/af90698bd9eabb22c3b00028e8253d58/1372059241/application/pdf/183031/Sosiaalitieto%2011-2011.pdf>

Jäljempänä hieman tietoa eräästä saksalaisesta sovittelumallista

Isät lasten asialla ry:n puolesta

Vantaalla 24.6.2013

Juha Järä
puheenjohtaja
Isät lasten asialla ry
juhajara@gmail.com tai
juha.jara@isatlastenasialla.fi
050 321 2760
www.isatlastenasialla.fi

Saksalaisessa Cochemin kaupungissa harjoitetaan vuodesta 1993 saakka uutta menettelytapaa riitaisissa huoltajuuskysymyksissä.

Kuten kaikkialla muuallakin, aiemmin myös Cochemissa eri tahot työskentelivät toisistaan eristyneinä kukin omaan tapaansa ja kaiken yllä oli perheoikeus joka muodosti konfliktin „pääteaseman“.

Oikeuden päätöksen toteutumista ei valvottu millään tavalla. Seurauksena oli että vanhemmat usein eivät täyttäneet velvoitteitaan.

Vuonna 1992 tapasivat eri huoltajuuskysymyksiin osallistuvat ammattiryhmät lastensuojeluviranomaisen sekä perhekonfliktineuvonnan kutsumana ja keskustelivat, miten asioiden hoitoa kaupungin alueella voitaisiin parantaa. Tapaamiseen osallistui tuomarit, asianajajat, lastensuojeluviranomaiset, lausuntoja antavat asiantuntijat sekä erilaiset neuvontapalvelut. Tapaamisen nimenomaisena otsikkona oli keskinäinen kritiikki.

Mielenkiinto tällaiseen tapaamiseen oli ilahduttavan suuri. Erityisesti myös asianajajien osalta, joiden toimintatavat olivat aiheuttaneet paljon tuskastumista muissa ammattiryhmissä. Kukin ammattiryhmä esitti käsityksensä toisista sekä esitteli muille ryhmillä oman käsityksensä itsestään.

Todettiin, että keskinäinen kritiikki ei johtunut vain eri ammattiryhmien puutteellisesta toimintatavasta paljolti myös keskinäisistä väärinkäsityksistä.

Asianajajat arvostelivat tuomareiden haluttomuutta osallistua aidon ratkaisustrategian tekemiseen kun taas asianajajia pidettiin yleisesti riidanlietsojina.

Erityisen jännittänyt oli asianajajien ja lastensuojeluviranomaisten (LSV) suhde. Asianajajia pidettiin vastarannan kiiskinä, heidän mielestään taas LSV oli kommunikaatiokyvytön, byrokraattinen, kyvytön, joustamaton ja työskenteli aina saman toimintamallin mukaan.

Kriisineuvonnasta tiesivät useimmat muut ammattiryhmät vain, että sellaisiakin oli olemassa. Niiden toimintatapa, motivaatiot ja päämäärät olivat tuntemattomat. Kirkollisia instituutioita epäiltiin erokonseptien sabotoinnista ideologisista syistä.

Tuomarit taas kritisoivat LSV:ta joka neuvottomana lähetti neuvottomia vanhempia oikeuteen ratkomaan riitojaan. Usein LSV:n raportti sanoi vain että riittävästi varusteltu lastenhuone on siisti, lapsista huolehditaan hyvin ja huoltajuus tulisi siksi antaa sille vanhemmalle, jonka luona lapsi asuu.

Tapaamisen tuloksena todettiin että sekä puuttellisen keskinäisen tuntemuksen sekä järjestelmän rakenteen puutteellisuuden vuoksi on aika ryhtyä toimiin.

Perustettiin verkosto jossa kaikkien osapuolten toimintatavat sovitettiin seuraamaan yhtä tavoitetta: lapsi tarvitsee molemmat vanhempansa. Painopiste siirretään aikuisten välisestä konfliktista lapsen etujen varjeluun.

Vanhempien täytyy oppia ymmärtämään että parisuhteen päätyttyäkin he edelleen yhdessä ovat lapsen vanhemmat. Vastuulliset vanhemmat pyrkivät sovitteluratkaisuihin lapsia koskeissa asioissa sen sijaan että luovuttavat yhteisen autonomiansa ulkopuolisen (oikeuslaitoksen) käsiin. Sovun syntymiseksi pitää olla halukas tarvittaessa tukeutumaan kiistassa välittäviin ja neuvoviin tahoihin.

Vanhempi joka ei pyri sopuratkaisuun lapsensa hyväksi, riskeeraa oikeudessa huoltajuutensa. Sovittelutarjous on tarvittaessa siis „tarjous josta ei voi kieltäytyä“.

Vanhemmille on mahdotonta edes yrittää instrumentalisoida mitään tahoja konfliktihakuisen toiminnan tueksi - edes asianajajat eivät siihen tähän eri ammattiryhmien yhteisesti sovittujen päämäärien ja työskentelytavan vuoksi yksinkertaisesti suostu.

Tarvittaessa mennään oikeuteen. Ensimmäinen oikeuskäsittelyyn on aina enintään 2 viikon kuluttua pyynnöstä. Tuomioistuimien tarvittaessa vaikka lykkää muiden asioiden käsittelyä sillä lapsen edun suojelua tärkeämpää tehtävää ei tuomioistuimella voi olla.

Tuossa käsittelyssä ei esitetä mitään kanteita, kyseessä on pelkkä suullinen käsittely jossa ulkopuoliset tahot (LSV, asianajajat, oikeus) pyrkivät takomaan vanhempien päähän että heidän lapsensa vuoksi tulee ottaa järki käteen, käyttää välitys- ja sovittelupalveluja sekä sopia asiansa itse.

Tilastoa: vuonna 1992 Cochemilaisista erovanhemmista 20%:lla oli yhteinen huoltajuus. Vuoteen 1996 mennessä luku oli 60% ja nyt huoltajuuskysymyksiä ei ratkota oikeudessa käytännössä lainkaan. Uusi ratkaisukulttuuri on johtanut myös omaisuus- ja elatuskysymysten ratkointaan etupäässä sovittelun kautta.

Tämän mallin toimivuus edellyttää jatkuvaa kehitysprosessia. Siksi ammattiryhmien välillä on kuukausittaisia tapaamisia joissa asioista keskustellaan. Lisäksi pidetään neljän vuoden välein "suuri konferenssi" yhteenvetoja sekä uusia linjauksia varten.

"Cochemin väki" harjoittaa myös tiedotustoimintaa sekä yhteyksiä politiikkaan pyrkimyksenään istuttaa oma mallinsa koko Saksan alueella. Se onkin suuri tehtävä, sillä mikään lakimuutos sinänsä ei auta, tarvitaan uutta asennetta.